

การพัฒนาแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

The Development Administration Model Towards Excellence of the Educational Opportunity Extension Schools in The Northeastern Region.

Received: 5 November 2020

Revised: 9 January 2021

Accepted: 19 January 2021

ณัฐนันท์ วิทยาประโคน¹, วสันต์ชัย กากแก้ว², ศุภธนภฤช ยอดสละ³, และธัญเทพ สิทธิเชื้อ⁴

Nattanont Witayapraphon¹, Vasanthai Kakkeaw², Suphatanakris Yordsala³, and Thayathep Sittisueap⁴

¹นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาภาวะผู้นำและการบริหาร มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

^{2,3,4}อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹Doctoral Student of Philosophy Program in Leadership and Administration Surindra Rajabhat University

^{2,3,4}Lecturer from the Faculty of Education Surindra Rajabhat University

Corresponding Author Email: ntnn.0125@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหาร และความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 346 โรงเรียน และกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 13 คน โดยมีเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบการบริหารและสภาพการบริหารภาพรวม อยู่ในระดับมาก (4.45) 2) องค์ประกอบความเป็นเลิศและคุณภาพความเป็นเลิศ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.38) และ 3) การพัฒนาภาวะผู้นำให้เป็นฐานนำไปสู่การจัดการทรัพยากร การวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารวิชาการ จึงส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส ตามลำดับ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การนำองค์กร การยึดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ การจัดการระบบ การจัดการแผนยุทธศาสตร์ พลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ การวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้

คำสำคัญ: องค์ประกอบการบริหาร, องค์ประกอบความเป็นเลิศ, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this study were 1. To study the composition of the administration. And excellence of the school, expanding educational opportunities in the Northeast 2. To study the state of administration to excellence of the school, expand educational opportunities in the Northeast and 3. To develop a management model to excellence. Of the school expanding educational opportunities in the Northeast It was a blended research between qualitative and quantitative research (Mixed Methods), with a sample group of 346 schools and a target group of 13 people. The research tools were questionnaires and interviews. The data collected from questionnaires were analyzed using descriptive statistics consisting of percentage, mean, standard deviation. And from the interview form The analysis was Content Analysis. The results of the research showed

that 1) Management components and overall management condition At a high level (4.45) 2) composition of excellence and quality of excellence. The overall picture was at a high level (4.38) and 3) Leadership development as a base for resource management Strategic planning And academic administration Thus affecting the excellence of the school, expanding opportunities, respectively, such as academic achievement, organization leadership, taking advantage of the service recipients. System management Strategy management The power to strive for success Measurement results Analysis results And knowledge management.

Keywords: Administration factors, Quality excellence, The educational opportunity extension schools

บทนำ

โลกในยุคโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจะต้องพัฒนาศักยภาพคนให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง นำโดยรัฐได้เสนอกรอบแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี มุ่งเน้นให้คนมีคุณภาพ สร้างโอกาสคุณภาพชีวิตที่ดี มุ่งยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ไปสู่ระดับสากล การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคน โดยการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น.28) รัฐจำเป็นต้องจัดการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องมือที่จะนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติ, 2553 น.10) ให้สามารถสนองความต้องการของโลกในทศวรรษที่ 21 แต่ปัจจุบัน คุณภาพผู้เรียนยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง ยืนยันได้จากผลการจัดอันดับ International Institute for Management Development (IMD) ด้านคุณภาพการศึกษพบว่าประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 46 จากทั้งหมด 60 ประเทศที่ร่วมแข่งขันขีดความสามารถทั่วโลก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560, น.75) จึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุง โดยเริ่มต้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 จึงเร่งรัดขยายโอกาสทางการศึกษา โดยให้สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา ดำเนินโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาเพื่อให้โอกาสคนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น เพื่อรองรับการศึกษาระดับเป็น 9 ปี หรือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แต่คุณภาพการศึกษาก็ยังไม่ดีขึ้น จากการรายงานของดวงจันทร์ วรคามิน และคณะ (2559, น.95) พบว่า นักเรียนที่อยู่ในโรงเรียนภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ จะมีคะแนนคิดวิเคราะห์มากกว่านักเรียนที่อยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ขณะที่นักเรียนจากโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคะแนนความคิดวิเคราะห์ต่ำที่สุด เป็นต้น

ดังนั้น ด้วยภารกิจเร่งด่วนในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการให้มีคุณภาพ ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้นำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหาร และความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ (Mixed Methods) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มเป้าหมาย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขตตรวจราชการของกระทรวงศึกษาธิการที่ 10 11 12 13 และ 14 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 3,025 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan. 1970, p.608-610) จำนวน 346 โรงเรียน

1.3 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ 1) สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 6 ท่าน เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารและความเป็นเลิศ และ 2) ระดมสมองผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 13 คน เพื่อประเมินรูปแบบ

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ประกอบด้วย 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ระดับการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตอนที่ 3 ระดับความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยดัชนีความสอดคล้องที่เรียกว่า IOC (Index of item Objective Congruence) ได้ค่า IOC มากกว่า 0.6 และหาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -coefficient) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากผู้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 48 คน ได้ค่าความเชื่อมั่นขององค์ประกอบการบริหารเท่ากับ .853 ค่าความเป็นเลิศ เท่ากับ .845 และทั้งฉบับเท่ากับ .906

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน 2) เก็บข้อมูลจากโรงเรียน โดยผู้ตอบแบบสอบถามผู้บริหาร ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา และครู ส่งไปทั้งสิ้น 1,038 ชุด ได้ตอบกลับจำนวน 891 ชุด คิดเป็นร้อยละ 85.84

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้อาจการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมายและการรวบรวมข้อมูลเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้อาจการแจกแบบสอบถามมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติ

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และ วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Path analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารและความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารและความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การตัดสินใจ 4) การติดต่อสื่อสาร และ 5) บุคลิกภาพ

1.2 ด้านการจัดการทรัพยากร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 8 ด้าน ได้แก่ 1) การทำงานเป็นทีม 2) เครือข่ายนอกโรงเรียน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา 5) การพัฒนาบุคลากร 6) ความคุ้มค่า 7) ความโปร่งใส และ 8) สิ่งอำนวยความสะดวก

1.3 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 5 ด้าน ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ 2) การกำหนดเป้าหมาย 3) การควบคุมภายใน 4) การประเมินผล และ 5) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

1.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การเก็บและเผยแพร่

1.5 ด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การบริหารหลักสูตร 2) การนิเทศภายใน 3) การประกันคุณภาพภายใน และ 4) การประกันคุณภาพภายนอก

2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบความเป็นเลิศโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.38) เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยความเป็นเลิศโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดการแผนยุทธศาสตร์ และ ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้ (4.49) ด้านพลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ (4.48) และลำดับที่ 3 ด้านการจัดการระบบ (4.47) โดยองค์ประกอบความเป็นเลิศที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านด้านผลสัมฤทธิ์ (4.18)

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบการบริหารกับความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการทดสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามสมมติฐานการวิจัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ภายหลังการปรับรูปแบบพบว่า อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์ กับจำนวนองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1.115 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<2.00) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์ได้แก่ GFI มีค่าเท่ากับ 0.969 AGFI มีค่าเท่ากับ 0.960 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ($>.90$) RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.011 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด ($<.05$) เมื่อพิจารณาดัชนีเปรียบเทียบความสอดคล้องพบว่า CFI มีค่าเท่ากับ 0.997 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (.90) และอิทธิพลเชิงสาเหตุของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบการบริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่

1) องค์ประกอบการบริหาร ด้านภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบอื่นๆ ทุกองค์ประกอบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีอิทธิพลทางตรงกับองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม (0.10) การจัดการทรัพยากร (0.10) การวางแผนกลยุทธ์ (0.11) และการบริหารวิชาการ (0.14) นอกจากนี้ยังมีอิทธิพลโดยอ้อมกับองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.12)

2) องค์ประกอบการบริหารด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบการบริหารอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ค่าอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.24)

3) องค์ประกอบการบริหารด้านการบริหารจัดการทรัพยากร มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบการบริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ และ การบริหารวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ค่าอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.31)

4) องค์ประกอบการบริหารด้านการวางแผนกลยุทธ์ มีอิทธิพลต่อองค์ประกอบการบริหาร ด้านการบริหารวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอิทธิพลต่อองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (ค่าอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.26)

5) องค์ประกอบการบริหารด้านการบริหารวิชาการ มีอิทธิพลทางตรงต่อองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (ค่าอิทธิพล เท่ากับ 0.27)

6) การบริหารที่ส่งผลต่อองค์ประกอบความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เรียงลำดับจากมากที่สุด ไปน้อย คือ การจัดการทรัพยากร การบริหารวิชาการ การวางแผนกลยุทธ์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรม และภาวะผู้นำ โดยมีค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.31 0.27 0.26 0.24 และ 0.12 ตามลำดับ

ตลอดจน การพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากผลจากความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษานำมาผนวกกับการระดมสมอง ผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยยืนยันรูปแบบ สรุปรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ควรจะเป็น เริ่มต้นจากการพัฒนาภาวะผู้นำให้ เป็นฐานนำไปสู่การจัดการทรัพยากร การวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารวิชาการ จึงส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส ตามลำดับ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การนำองค์กร การยึดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ การจัดการระบบ การจัดการแผน ยุทธศาสตร์ พลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และการวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารและความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1.1 ระดับการบริหาร ภาพรวม การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก (4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการทรัพยากร (4.41) ลำดับที่ 2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ (4.40) ลำดับที่ 3 ด้านภาวะผู้นำ (4.38) ลำดับที่ 4 ด้านการบริหารวิชาการ (4.32) และลำดับที่ 5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม (4.23)

2. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า องค์ประกอบความเป็นเลิศโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (4.38) เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยความเป็นเลิศโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการจัดการแผน ยุทธศาสตร์ และ ด้านการวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้ (4.49) ด้านพลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ (4.48) และลำดับที่ 3 ด้านการจัดการระบบ (4.47) โดยองค์ประกอบความเป็นเลิศที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด คือ ด้านด้านผลสัมฤทธิ์ (4.18)

3. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์ กับจำนวนองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1.115 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<2.00) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า ดัชนีวัดความกลมกลืนสมบูรณ์ได้แก่ GFI มีค่าเท่ากับ 0.969 AGFI มีค่าเท่ากับ 0.960 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (>.90) RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.011 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (<.05) เมื่อพิจารณาดัชนีเปรียบเทียบความสอดคล้องพบว่า CFI มีค่าเท่ากับ 0.997 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (.90) และ สรุปรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ควรจะเป็น เริ่มต้นจากการพัฒนาภาวะผู้นำให้เป็น

ฐานนำไปสู่การจัดการทรัพยากร การวางแผนกลยุทธ์ และการบริหารวิชาการ จึงส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสตามลำดับ คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การนำองค์กร การยึดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ การจัดการระบบ การจัดการแผนยุทธศาสตร์ พลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และการวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ระดับสภาพการบริหารในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1) ระดับการบริหาร ภาพรวม การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการจัดการทรัพยากร ลำดับที่ 2 ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ลำดับที่ 3 ด้านภาวะผู้นำ ลำดับที่ 4 ด้านการบริหารวิชาการ และลำดับที่ 5 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม

2) การบริหาร ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ระดับการบริหาร ด้านภาวะผู้นำ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยในด้านภาวะผู้นำ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านบุคลิกภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.43 4.40 และ 4.40 ตามลำดับ

3) ระดับการบริหารด้านการจัดการทรัพยากร พบว่า ระดับการบริหารด้านการจัดการทรัพยากร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยในการจัดการทรัพยากรพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และลำดับที่ 3 มีเท่ากัน 2 ด้าน คือด้านความคุ้มค่าและการทำงานเป็นทีม

4) ระดับการบริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ พบว่า ระดับการบริหาร ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยในการวางแผนกลยุทธ์พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการประเมินผล ด้านการควบคุมคุณภาพ และลำดับที่ 3 ด้านวิสัยทัศน์

5) ระดับการบริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม พบว่า ระดับการบริหาร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ด้านการเก็บรวบรวมข้อมูล และลำดับที่ 3 ด้านการจัดเก็บและเผยแพร่

6) ระดับการบริหาร ด้านการบริหารวิชาการ พบว่า ระดับการบริหาร ด้านการบริหารวิชาการ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาจากองค์ประกอบย่อยในการบริหารวิชาการพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านการประกันคุณภาพภายใน รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ ด้านการนิเทศภายใน และด้านการวิเคราะห์ข้อมูล และลำดับที่ 3 ด้านการประกันคุณภาพภายนอก

2. สภาพการบริหารจริงในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นไปได้ว่า อยู่ในระดับมาก เพราะว่า ภูมิภาคนี้ ระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจากการประเมินก็อยู่ในระดับกลาง ระดับความเสี่ยงที่ส่งผลต่อภูมิคุ้มกันของสถานศึกษา ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ด้านเทคโนโลยี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงระดับเป็นรายข้อตามระดับความเสี่ยงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับ ดังนี้ เกมออนไลน์ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน รองลงมาคือ ปัญหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นดาบสองคมต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่ และ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคน ตามลำดับ และ (วัชรินทร์ สอนพุด 2563, สิงหาคม 22, สัมภาษณ์) กล่าวว่า “โรงเรียนกระเทียม มีทั้งระดับก่อนประถม ประถม และมัธยมศึกษา

บางโรงเรียนยังขยายต่อถึงมัธยมปลาย ยิ่งเพิ่มความยุ่งยากในการจัดการศึกษา” ซึ่งเป็นผลให้สภาพจริงอยู่ในระดับมากแต่อย่างไรก็ยังมีแนวโน้มค่อนข้างไปในระดับสูง

3. รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบการบริหารกับความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการทดสอบความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นขององค์ประกอบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามสมมติฐานการวิจัย กับข้อมูลเชิงประจักษ์ภายหลังการปรับรูปแบบพบว่า ค่าสถิติไค-สแควร์ (χ^2) มีค่าเท่ากับ 458.206 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (P Value of = 0.054) แสดงให้เห็นว่ารูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาอัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์ กับจำนวนองศาอิสระ χ^2 / df พบว่า อัตราส่วนระหว่างค่าสถิติไค-สแควร์ กับจำนวนองศาอิสระมีค่าเท่ากับ 1.115 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (<2.00) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาดัชนีวัดความกลมกลืน พบว่า ดัชนีวัดความกลมกลืนสัมบูรณ์ได้แก่ GFI มีค่าเท่ากับ 0.969 AGFI มีค่าเท่ากับ 0.960 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (>.90) RMSEA มีค่าเท่ากับ 0.011 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด (<.05) เมื่อพิจารณาดัชนีเปรียบเทียบความสอดคล้องพบว่า CFI มีค่าเท่ากับ 0.997 ซึ่งมีค่าผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (.90) และองค์ประกอบการบริหาร 5 ด้านมีความสัมพันธ์สอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และส่งผลต่อความเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Fulston schools. (2014, p. 158-160) ได้นำเสนอรูปแบบสำหรับความเป็นเลิศสำหรับสถานศึกษา ประกอบด้วย ระบบบริหาร 6 ระบบ คือ ภาวะผู้นำ การมุ่งเน้นนักเรียนและผู้มีส่วนได้เสีย การวางแผนกลยุทธ์ การวางแผนกระบวนการสนับสนุนและการศึกษา ทรัพยากรบุคคล และผลลัพธ์การปฏิบัติงาน ผลการศึกษา พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ รูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากค่าความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นและค่าอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมของปัจจัย นำมาผนวกกับการระดมสมอง ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 13 ท่าน โดยเห็นสอดคล้องยอมรับได้ตามผลการวิเคราะห์ด้วยค่าค่าสถิติ เพื่อช่วยยืนยันรูปแบบ สรุปรูปแบบการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ควรจะเป็น เริ่มต้นจาก องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ ซึ่งประกอบด้วย 1) คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การตัดสินใจ 4) การติดต่อสื่อสาร และ 5) บุคลิกภาพ ซึ่งส่งผลต่อ องค์ประกอบด้านการจัดการทรัพยากร ประกอบด้วย 1) การทำงานเป็นทีม 2) เครือข่ายนอกโรงเรียน 3) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) บทบาทคณะกรรมการสถานศึกษา 5) การพัฒนาบุคลากร 6) ความคุ้มค่า 7) ความโปร่งใส และ 8) สิ่งอำนวยความสะดวก ส่งผลต่อองค์ประกอบด้านการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ 2) การกำหนดเป้าหมาย 3) การควบคุมภายใน 4) การประเมินผล และ 5) การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลต่อองค์ประกอบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม ประกอบด้วย 1) การเก็บรวบรวมข้อมูล 2) การวิเคราะห์ข้อมูล และ 3) การเก็บและเผยแพร่ และส่งผลต่อองค์ประกอบด้านการบริหารวิชาการ ประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตร 2) การนิเทศภายใน 3) การประกันคุณภาพภายใน และ 4) การประกันคุณภาพภายนอก จึงจะทำให้โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือบรรลุความเป็นเลิศ 7 ด้าน เรียงลำดับความสำคัญก่อนหลัง ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ 2) การนำองค์กร 3) ยึดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ 4) การจัดการระบบ 5) การจัดการแผนยุทธศาสตร์ 6) พลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และ 7) การวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้ ดังรูปแบบที่กล่าวมา จากรูปแบบดังกล่าวมาสามารถยืนยันได้จาก เอ็ดมันด์ (Edmonds, 1979, p.37) ได้เสนอแนวคิดที่นำไปสู่ความเป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพด้วยปัจจัย 5 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำที่แข็งแกร่งของผู้บริหาร 2) ความเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านทักษะพื้นฐาน 3) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่สะอาดเรียบร้อยและปลอดภัย 4) ความคาดหวังของครูที่มีต่อนักเรียนในระดับสูง และ 5) การเฝ้าติดตามประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

ดังนั้น การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะต้องเริ่มต้นจาก ภาวะผู้นำ การจัดการทรัพยากร การวางแผนกลยุทธ์ เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม และการบริหารวิชาการจะนำไปสู่การบรรลุความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมีความยั่งยืน ส่งผลต่อคุณภาพภาพผู้เรียน คุณภาพองค์กร และประเทศชาติอย่างยั่งยืนแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยเสนอแนะดังนี้ การบริหารต้องเน้น ด้านภาวะผู้นำ การจัดการทรัพยากร การวางแผนกลยุทธ์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม และการบริหารวิชาการ จึงส่งผลต่อความเป็นเลิศของโรงเรียนขยายโอกาส ตามลำดับดังนี้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การนำองค์กร การยึดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ การจัดการระบบ การจัดการแผนยุทธศาสตร์ พลังมุ่งมั่นสู่ความสำเร็จ และการวัดผล การวิเคราะห์ผล และการจัดการความรู้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยตรวจสอบซ้ำเพื่อเสริมองค์ประกอบทางการบริหารส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือในภาคอื่นๆ เพื่อนำผลมาายืนยัน ถึงความเหมือนและความแตกต่างระหว่างความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น

2.2 ควรทดลองการบริหารกับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีขนาดเล็ก กลาง ใหญ่เพื่อนำผลมาเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างการใช้จริง

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี อันเกิดจากการได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันดีชัย กากแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร. ศุภชนกฤษ ยอดสละ และ อาจารย์ ดร. ธัญเทพ สิทธิเสื่อ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และ ขอบพระคุณคณาจารย์ที่ได้ให้ความรู้ตลอดหลักสูตร ในมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์แห่งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ดวงจันทร์ วรคามินและคณะ. (2559). โครงการ “การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะเพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย”. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช."
- วัชรินทร์ สอนพุด. (2563). ผู้อำนวยการโรงเรียนภูมิศุภาน อำเภอชุมพวง จังหวัดศรีสะเกษ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ. ข้อมูลสัมภาษณ์
- วันดีชัย กากแก้ว. (2561). การเสริมศักยภาพภูมิคุ้มกันทางสังคมของสถานศึกษาตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงการเปิดประตูอาเซียน. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- เสริมฤทธิ์ หวายฤทธิ์ธนกุล. (2563). ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. ข้อมูลสัมภาษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี. (พ.ศ. 2561 – 2580).
- ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก ลงวันที่ 13 ตุลาคม 2561.
- Edmond, R.R. (1979). *Effective School for Urban poor*. Education Leadership.

Fulstonschools. (2014). *Excellence Model*. (online). Retrived from www.fulstonschools.org/dept/prodev/leadership/model.

January 20, 2018.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), pp. 607-610.